

De bewuste stiefmoeder, door Addy Manneke
Recensie: Els Voorzanger

Addy Manneke, andragoloog en theoloog, is stiefmoeder, moeder en stiefoma. Ze werkte ondermeer als docent aan een lerarenopleiding voor verpleegkundigen en schreef onder andere een leerboek over agogiek.

De bewuste stiefmoeder is haar tweede boek over een autobiografisch onderwerp. Door zich te verdiepen in een aantal facetten van het stiefmoederschap hoopt ze erachter te komen waarom het haar soms moeilijk viel om stiefmoeder te zijn.

Ze pakt dat degelijk aan. Deel I bevat een inleiding over de stiefmoeder – de definities, de cijfers – en haar eigen ervaringen die de aanleiding vormden tot dit boek.

In deel II belicht ze in drie hoofdstukken de stiefmoeder vanuit diverse theoretische invalshoeken. Ze put daarbij uit een breed scala aan (populair-)wetenschappelijke literatuur. Allereerst (in hoofdstuk 2) gaat ze in op de stiefmoeders in sprookjes. Daaraan ontleent de term immers haar slechte image. We belanden bij de sociaal-psychologische en pedagogische functie van dit negatieve vrouw- en moederbeeld. En ook bij de stiefmoeder als cultuurhistorisch fenomeen: vaak een weinig fortuinlijke plaatsvervangster die wel de plicht van de – vaak in het kraambed – overleden moeder mag overnemen, maar niet het (erf-)recht. Daarna volgt een hoofdstuk waarin ze het stiefmoederschap vergelijkt met moederschap. Hoe werken idealen en mythes over moederschap door in de verwachtingen ten aanzien van stiefmoeders? Hoe zit het met de (natuurlijke, biologische, vanzelfsprekende?) liefde tussen moeder en kind? Hoe leert een moeder moederen? En hoe kan een stiefmoeder dat doen? Kan een kind zich eigenlijk wel veilig hechten aan andere verzorgers?

Hoofdstuk 4 gaat over ‘de invloed van een vorige verbinding’. Het verleden – scheiding of overlijden – veroorzaakt bij de verschillende leden van het stiefgezin emoties die doorwerken in het heden. De ‘andere ouder’ staat in de coulissen en maakt van een stiefgezin een buitengewoon gezin.

Het derde en laatste deel van haar boek bestaat uit twee hoofdstukken. Het eerste (hoofdstuk 5) gaat over wat je zou kunnen aanduiden als ‘stiefmoederschap als aanleiding tot persoonlijke bewustwording en ontwikkeling’. De schrijfster reikt ons een aantal modellen aan ter reflectie op de eigen ervaringen als stiefmoeder. Dat kan leiden tot nieuw zicht op de situatie en zodoende tot nieuwe aanpak van problemen.

Het laatste hoofdstuk bevat drie interviews met stiefmoeders ‘die het goed gered hebben’ en de lessen die daaruit te leren zijn.

Tot slot, in haar epiloog, geeft Addy Manneke aan dat het werken aan dit boek haar wel ’t een en ander heeft opgeleverd. Zoals meer duidelijkheid over wat er lastig is aan het stiefmoeder

zijn en waarom dat zo is. Het bespreken met partner en (stief-)kind leidde tot meer wederzijds begrip.

De bewuste stiefmoeder is een goed gedocumenteerd overzicht van de huidige 'know how' over stiefgezinnen. Bovendien zeer leesbaar omdat de schrijfster haar betoog illustreert met uitspraken van stiefmoeders uit diverse bronnen. De hoofdstukken 2 en 3 over het negatieve beeld van de stiefmoeder en over de stiefmoeder en moederschap voegen interessante informatie toe aan onze kennis over stiefgezinnen. Mij lijkt dit boek ook heel geschikt voor de literatuurlijst van agogische beroepsopleidingen.

En nu maar hopen dat Addy Manneke's manier om tot klaarheid te komen met 30 jaar stiefmoederschap, navolging vindt bij stiefvaders en stiefkinderen.